

Inhoud

Eenzaam tussen regen en zon	9
Het nieuwjaarskaartje	21
Flor da Luna	33
Een slapeloze nacht in Londen	41
Op reis naar Israël	49
De gemiddelde snelheid van de angst	59
De videofreak	73
Let my people go!	87
De joodse flamingant	99
Als een sneltrein van levensvreugde	111
De lange reis	143
Glossarium	151
Verantwoording	157

Een glossarium van joodse woorden
en uitdrukkingen, die in de teksten cursief gedrukt
staan, werd achteraan in het boek opgenomen

Op een zeer strenge Poolse winteravond zat de oude rabbi Menachem Mendel van Kotzk, gewikkeld in een pelsmantel, te studeren voor het haardvuur.

Plots werd er aangebeld. De rabbi stormde zo snel als hij kon de trappen af en trok tegelijk zijn mantel uit, die hij op de grond wierp. Hij opende de deur en de koude vrieslucht stroomde het huis binnen. Voor de deur stond, zoals meestal, een reiziger die vroeg of hij zich eventjes mocht verwarmen.

Nadat hij wat gegeten had en een tijdje had gerust, vervolgde de reiziger zijn tocht. De rebbetzin vroeg haar man: 'Waarom heb je daarnet je mantel uitgetrokken?'

De rabbi antwoordde: 'Door mijn mantel uit te trekken en bij het openen van de deur de bijtende kou over me heen te krijgen, kon ik de pijn van de reiziger werkelijk aanvoelen en meer begrip opbrengen voor zijn lijden. Zo kon ik hem beter helpen.'

Voor mijn ouders

*die mij geleerd hebben
liefde en begrip te tonen
voor alle mensen,
ongeacht hun religie,
huidskleur, geslacht, leeftijd
of sociale status*

Eenzaam tussen
regen en zon

*Einmal hatte ich einen Traum.
Da war ich mit all den anderen in Auschwitz.
Und in dem Traum dachte ich:
Endlich habe ich meinen Platz im Leben gefunden*

BARBARA HONIGMANN

Roman von einem Kinde

De dijk die het strand scheidde van de *Boulevard de la Croisette* kende een grote toeloop voor de tijd van het jaar. De drukte deed denken aan een warme zomerdag in augustus.

Er was geen wolk aan de hemel te bespeuren, de zon scheen fel en krachtig op de *Plage de la Croisette* en het majestueuze *Carltonhotel* schitterde in het zonlicht dat zijn weg zocht tussen de op de middenstrook van de *Boulevard* netjes aangelegde rij palmbomen.

Op de dijk wandelde een rijzige jongeman tussen de talrijke voorbijgangers langzaam op en neer. Met een aantal riemen waren dunne, houten borden op zijn rug en buik vastgebonden. Op beide borden stond in grote letters:

I AM LONELY
PLEASE TALK TO ME

De jongeman trok niet veel aandacht. De voorbijgangers die hem bemerkten, lazen de tekst, glimlachten eventjes en vervolgden hun wandeling. Sommige naderden de jongeman en stopten hem wat geld in de handen.

Zo liep hij de hele dag op en neer tussen de *Jardin Alexandre III* en de *Esplanade des Alliés...*

Dit is het verhaal van Alex, een vijftientigjarige, rijzige joodse jongeman die in de *Stamford Hill*-wijk van Londen

woont, en werkt voor een accountantskantoor op *Cavendish Square*, dicht bij *Oxford Street*.

Iedere morgen stapt hij omstreeks halfnegen in het metrostation *Seven Sisters* op de *Victoria Line* en rijdt in ongeveer twintig minuten naar *Oxford Circus* waarna hij zich te voet verder naar kantoor begeeft. Hij doet dit dag in dag uit, jaar in jaar uit.

Zijn werk interesseert hem niet, hij doet het alleen om er zijn brood mee te verdienen. Iedere morgen loopt hij in de straten op weg naar het metrostation voorbij de huisjes met hun tuintje, en hij denkt: allemaal dezelfde huisjes, alleen de kleur verschilt. En binnen in die huisjes doen al die mensen iedere dag hetzelfde omstreeks dezelfde tijd, alleen hun naam verschilt. Hij daalt de trappen af naar het station, loopt voorbij het loket, steekt zijn kaartje in de gleuf en neemt de roltrap naar beneden. Terwijl hij dat doet, ziet hij telkens weer de kleine rechthoekige reclameborden met allerlei kleurrijke afbeeldingen erop en jonge gezichten die hem vrolijk toelachen.

Maar de gezichten van hen die met hem op de roltrap staan, lachen niet. Ze zijn ofwel rustig en stil ofwel zenuwachtig en gejaagd en lopen hem aan de linkerkant voorbij. In de ondergrondse trein observeert hij de mensen. Iedereen zit er met een dooernstig gezicht. Ze lezen de krant of een boek. Ze lezen wat *Lady Di* gisteren gedragen heeft tijdens een polowedstrijd, ze lezen welke speler van *Chelsea* gisteren een strafschoep gemist heeft, ze lezen over de avonturen van *Princess Daisy* of over die van *Sir Malcolm Tixby*, Brits geheim agent met speciale opdracht in de Caraïben, die eerst de wulpse *Manuela* moet uitschakelen alvorens tot de vijand door te dringen. Samen met

Tixby veroveren nog een aantal reizigers op de *Victoria Line* Manuela en genieten van een welverdiende longdrink onder de palmbomen bij het zwembad.

Een paar meter daarboven bedekken grijszwarte wolken de stad en regent het pijpenstelen. Alex kijkt naar de gezichten rondom hem, ze vervelen zich dood en vluchten weg. Ze worden Lady Di, Princess Daisy, geheim agent Tixby en liggen in bed met Manuela. Hij weet dat de grote meerderheid van hen die hier samen met hem zitten, net zoals hijzelf niet doen wat zij graag zouden willen doen, maar gebukt gaan onder allerlei kleine gebeurtenissen en toevalligheden die ervoor gezorgd hadden dat de dingen niet gelopen waren zoals ze hadden gewild en dat de verwachtingen in het leven uiteindelijk niet waren uitgekomen.

De verveling en het besef een saai en onbetekenend leven te leiden, wegen loodzwaar op het gemoed van Alex en hij herinnert zich een passage uit de *Talmoed* in het traktaat *Eroevin*; twee en een half jaar ruzieden de scholen van Sjamai en Hillel met elkaar over de vraag: was het voor de mens beter geweest niet geschapen te worden of was het voor hem toch beter dat hij geschapen werd? De school van Sjamai vond dat het voor de mens beter was geweest dat hij niet was geschapen dan wel, en die van Hillel vond juist het omgekeerde. Na twee en een half jaar wikken en wegen en onderlinge twistgesprekken gaf de school van Hillel toe aan die van Sjamai.

Terwijl Alex de onverschillige gezichten rondom zich bekijkt, vraagt hij zich voor de zoveelste keer af: Waarom twee en een half jaar? Waarom was er zo'n lange tijd nodig om tot zo'n evident besluit te komen? Op kantoor verveelt

Alex zich, zoals iedere dag. Er zijn geen uitschieters. Zijn baas, Mr. Dickinson, probeert almaar Pamela, de secretaresse, te verleiden. Soms blijft hij voor haar staan, legt zijn handen op haar borsten en zegt: *mooi stel heb je daar*, of hij knijpt eventjes in haar billen. Het meisje is weerloos en Dickinson weet dat maar al te goed. Ze was vroeger werkloos en haar moeder die nu zwaar ziek is, behoeft een dure medische behandeling.

Als Alex 's avonds omstreeks vijf uur naar huis gaat, moet Pamela soms blijven overwerken. Wat er dan in het kantoor van Mr. Dickinson gebeurt, weet niemand. Soms zit Pamela achter haar schrijfmachine te snikken en Alex wil haar dan troosten en helpen, maar hij vreest zelf voor zijn baan. Hoe dikwijls roept Dickinson niet: *er zijn accountants zat vandaag de dag!*

En zo loopt het leven van Alex, dag in dag uit: opgekropte woede, herhaling, verveling, berusting. Maar op een dag stapt hij het station *Seven Sisters* binnen en ziet net voor het loket stukjes krijt op de grond liggen onder het grote zwarte bord waarop, bij onregelmatigheden, mededelingen voor de reizigers worden geschreven. Impulsief raapt hij een stukje krijt op en schrijft op het bord: *Ik weet het niet meer*. Hij neemt daarna zoals altijd de roltrap naar beneden. Als hij 's avonds terug in het station komt merkt hij tot zijn grote verbazing dat iemand onder zijn tekst geschreven heeft: *Ik ook niet*. Een beetje in de war gaat hij naar huis. De volgende morgen stapt hij het station binnen, raapt weer een stukje krijt op en schrijft: *Heeft het nog zin?* Als Alex in de late namiddag terugkomt van zijn werk, staan er weer nieuwe woorden op het bord. *Nee, het heeft allemaal geen zin*.